Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, dne 18. novembra 1937. Štev. 17. Letnik LXXVIII. (šol. leto 1937./38.)

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

VSEBINA:

Predsedniški zbor.
Duh organizacije.
Rangna lista.
Naše gospodarske ustanove.
Iz seje upravnega odbora.
Akademija slepe mladine iz Kočevja.
LISTEK: Veterani.
Rangna lista. — Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Predsedniški zbor

Polnoštevilna udeležba in popolna soglasnost. — Važni sklepi — Slovensko učiteljstvo vztraja verno na deklaračnih načelih.

Predsedniki sreskih društev JUU sekcije za dravsko banovino zborujejo vsako leto dvakrat ali trikrat. Na teh predsedniških zborih se premotri izvršeno delo v pretečeni dobi, a obenem se začrtavajo smernice bodočemu delu v sekciji.

Nedeljski predsedniški zbor v Celju je bil važen zlasti zaradi tega, ker je pokazal popolno soglasnost v učiteljski organizaciji Slovenije in neuklonljivost volje učiteljskih opolnomočenih predstavnikov, voditi stanovsko organizacijo dosledno tudi v bodoče po začrtani poti. Vseh 34 sreskih društev je bilo zastopanih na tem sestanku, kar se zgodi le redko kedaj, zbran je bil pa tudi ves upravni in nadzorni odbor sekcije, le en član se je opravičil.

Predsednik tov. Metod Kumelj, ki je zborovanje vodil, se je v svojem govoru dotaknil vseh perečih vprašanj učiteljskega stanu in naše organizacije. Že v začetku svojega nagovora je naglasil, da bo čutil vselej za svojo primarno dolžnost čuvati v organizaciji deklaračno osnovo, in bo dosledno odbijal vse poizkuse, zanašati vanjo kakršne koli tuje vplive. Z isto doslednostjo bo šlo njegovo delo tudi za tem, da ohrani organizacija svojo avtonomijo. Prosil je tudi, naj mu članstvo poleg zaupanja nakloni tudi vso oporo in pomoč, kakor jo je tako tovariško in požrtvovalno izkazovalo dolgo vrsto let tovarišu Ivanu Dimniku.

Iz predsednikovega poročila bi bilo poudariti: do neprijateljskega nastopanja napram učiteljstvu je prišlo vedno le tam, kjer so bili ljudje nahujskani; obžalujemo versko in narodno nestrpnost, ki se je pojavila v zadnjem času napram učiteljstvu v dravski banovini; sekcija je v stalnem kontaktu s prosvetnim oddelkom, osebno smo našli tam polno razumevanje, zato z gotovostjo računamo tudi na praktične uspehe; neobhodno je potrebno, da se obravnavajo prosvetna personalna vprašanja nadvse dosledno po določbah zakona; zatrdno pričakujemo, da bo ukrenjeno vse, da se vrneta mir in zadovoljstvo v učiteljske vrste, zato je treba predvsem začeti z reparacijo po službeni potrebi premeščenega učiteljstva; potrebna je sprememba zakona tako, da se mesta sproti mesečno razpisujejo in sproti oddajajo, s tem, da se premestitve izvrše v teku glavnih počitnic; četudi do danes v resoru prosvetnega ministrstva še niso uvedene rangne liste, je treba postopati dosledno tako kot da bi bila izvedena sistemizacija z vso doslednostjo; čimprej je treba pristopiti k temu, da se ukine celibat in vse določbe, ki uvajajo razliko v prejemkih med samskimi in poročenimi učiteljicami. V svojem poročilu se je predsednik dotaknil tudi vprašanja naših prejemkov, šolske uprave in šolskega nadzora, vprašanja upraviteljskega zvanja in drugih aktualnih vprašanj.

Spomin umrlih tovarišev, zaslužnih učiteljev tov. Grmeka, Lukmana, Tončiča in direktorja Marolta, je zbor počastil z enominutnim molkom.

Po izpolnjeni službeni dobi so bili upokojeni tudi trije dolgoletni predsedniki sreskih učiteljskih društev in znani borci za učiteljske pravice tov. Mavrič Karel, Schell Henrik in Lebar Franc, kakor tudi član nadzornega odbora Bučar Alojzij. Vsem štirim so bile na zborovanju izročene krasno izdelane diplome z besedilom, v katerem izreka Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, odlikovancem zahvalo in priznanje za dolgoletno neumorno delo v učiteljski organizaciji za dobrobit učiteljskega stanu, za prospeh šole in za kulturni dvig slovenskega naroda.

S predsedniškega zbora so bile poslane pozdravne brzojavke tov. Ivanu Dimniku, izvršnemu odboru JUU v Beogradu, upravi sekcije za moravsko banovino v Nišu in upokojenemu bivšemu predsedniku profesorskega društva Kneževiću.

Tajniško poročilo, ki ga je podal tovariš Drago Supančič, je bilo zelo izčrpno in je obsegalo sledeča poglavja: glavna skupščina, demisija Ivana Dimnika, seja upravnega in nadzornega odbora, podporni fond, obmejno in manjšinsko šolstvo, pedološki kongres, poset pri načelniku prosvetnega oddelka, tečaji za brezposelne, napadi, Mladinska matica in vse ostale odseke, gospodarski svet, načelne zadeve, aktiviranje članstva, Prosveta, prosvetna personalna politika — korekture, napredovanja itd.

V razpravi, ki je bila zelo živahna, so predsedniki sklepali o aktiviziranju članstva, ki bo obsegalo predvsem akcijo za zvišanje števila naročnikov Mladinske matice, sodelovanje članstva za ureditev našega gmotnega vprašanja in sestanke predsednikov in tajnikov sreskih učiteljskih društev z zastopniki sekcije.

Sestavo in objavo rangne liste napredovanj vsega učiteljstva v banovini je zbor pozdravil in izrazil svoje zadovoljstvo.

O delu gospodarskega sveta je poročal tov. Oman, a o Učiteljski tiskarni tov. Pogačnik. Obe poročili sta pokazali jasno sliko naših gospodarskih ustanov.

Po poročilu urednika »Našega roda« tov. Ribičiča je sklenil predsedniški zbor, da bo izšlo letos osem številk »Našega roda«, a knjige izidejo pred koncem šolskega leta.

Naglasiti se mora, da se je na tem zboru opazila ona lepa harmonija in popolna soglasnost slovenskega učiteljstva, ki je ostala nespremenjena kljub težkim preizkušnjam. Zrcalila se je ta soglasnost ob prisrčnem slovesu od zaslužnih tovarišev in je ostala prav taka pri sklepanju o važnih vprašanjih, ki zadevajo učiteljski stan in naše šolstvo. Slovensko učiteljstvo bo tudi v bodoče ostalo povsem zvesto stanovski ideji in deklaračnim načelom.

Dokler bodo naši predsedniški zbori tako složno in soglasno gledali na vsa pereča vprašanja, zremo lahko povsem mirno v bodočnost naše organizacije in učiteljskega stanu.

Duh organizacije

Upravni odbor Jugoslovenskega učiteljskega udruženja je imel dvodevno sejo 4. in 5. t. m.

Sklicanje tega organizačnega foruma je zahtevalo predvsem delo v sami organizaciji, a v drugi vrsti to, ker se je na čelu prosvetne centrale izvršila sprememba.

Pri razpravi o situaciji, v kateri se nahaja učiteljska organizacija, je ugotovljeno, da niti uprava, niti članstvo nista dala nikakega povoda za razvoj dogodkov, ki so dovedli do rušenja organizacije, do ustvarjanja nezadovoljstva med članstvom in na ta način tudi do zaviranja vseh akcij, ki potom prosvete vodijo k nacionalnemu in državnemu progresu.

Učiteljska organizacija je hotela vso svojo moralno intelektualno moč staviti v službo vsega naroda, ona je iz svoje srede in iz svojega dela izločila upravljanje po efemernih strankarsko političnih vplivih. Narodna prosveta je kulturna dobrina vsega naroda; narodni učitelj pripada vsemu narodu, a ne samo nosameznim njegovim delom, posebno ne takim delom, ki so formirani izključno na osnovi strankarsko političnega gledanja na življenje in je zaradi tega povsem naravno, da mora biti stanovska organizacija obvarovana vsakega strankarsko političnega vpliva. Tako postavljeno stališče organizacije je naletelo na drugi strani pred kratkim na dijametralno nasprotno razumevanje. Naravna je stvar, da je po tako nasprotnem razumevanju bila izključena možnost za harmonično akcijo v korist naroda in države. Na strani organizacije je bila **morala** — okrepljena z vero v pravičnost postavljenih idealov, a na drugi strani **sredstva**, ki bi s posebnimi metodami mogla dovesti do realiziranja, na svoj način postavljenih smotrov. Mnoga premeščanja, postavitve in taki staršine, ki bi po merilu normalnih zakonskih principov ne mogli priti do takega položaja — ustvarjajo v članstvu sum v veljavnost vseh etičnih principov. Naše učiteljstvo s svojo zelo slabo nagrado, varčujoč pri kruhu in soli, dviga svoje domove. Tudi zadolžuje se. Domovi imajo vsestranske kulturne prosvetne in socialne naloge. Z vplivom razmer so brez stvarne potrebe ostale ponekod te učiteljske pridobitve brez svojih legalnih upraviteljev. Na ta način je ogrožen obstoj teh učiteljskih imetij.

Prepričanje o nespoštovanju pravnih norm je dovedlo do znane novejše akcije v Novem Sadu. Člani nadzornega odbora priznavajo popolno pravilnost finančnega poslovanja (a ekonomsko finančno poslovanje je vsa njihova funkcija), sklicujejo izredno skupščino in kot prvo točko dnevnega reda določajo volitev nove uprave. Ne verujemo, da bi moglo biti tu govora o nenamernem interpretiranju pravil kot posledici nerazumevanja stvari! Na drugem mestu si posamezniki uzurpirajo oblast legalnih sreskih odborov, izposlujejo dopust in sklicujejo zborovanja. Nič jih ne briga, da se dopust dobiva na prošnjo uprav in ne na prošnjo posameznikov in da pravila JUU predvidevajo kot rok za sklicanje občnih zborov mesec november, kar pomenja, da legalne uprave ne bežijo pred svojo dolžnostjo.

Simptomi imajo značaj anarhije. Anarhija se lahko ustvarja, — ali kako naj se jo potem pozdravi?

Uprava je stala vedno na demokratskem principu in je večkrat nudila članstvu priliko, da se izrazi o njenem delovanju. Rezultat je znan. In če bi uprava sedaj delovala proti intencijam, zaradi katerih je članstvo izrazilo zaupanje, bi bila to izdaja. Zato tega noče storiti.

Povrnitev zadovoljstva učiteljstvu je skrajna potreba države in naroda. Novi gospod prosvetni minister je to najavil in mi pričakujemo.

Rangna lista

V teku preteklega upravnega leta je bila od strani članstva učit. organizacije opetovano izražena zahteva po sestavi rangne liste za učiteljstvo. Ker ministrstvo v svojem resoru še ni začelo voditi seznamka uslužbencev po rangu niti še ni predpisalo pravilnika, ki bi vseboval natančnejše določbe o sestavljanju in vodenju tega seznamka, se je sekcija JUU za dravsko banovino v Ljubljani iz tehtnih razlogov odločila, da sestavi tako listo za učiteljstvo dravske banovine sama. Zato je iskala zadevnih podatkov pri sreskih učit. društvih, pomagala pa si je poleg tega tudi s »Staležem učiteljstva«, s »Službenimi novinami« in drugimi pomočki.

Tako se ji je posrečilo sestaviti seznamek učiteljstva dravske banovine po rangih. Ta seznamek, rangno listo, ki pa velja zgolj za dravsko banovino in bi bil vrstni red v tej listi seveda čisto drugačen, če bi vsebovala lista po rangih vse učitelje v vsej državi, je bil objavljen v zadnji številki »Učit. tov.«

Taka lista zadobi pravo vrednost le tedaj, če je točna. Ker je kljub vsej naši skrbi gotovo prišla v listo prav gotovo marsikatera napaka, prosimo vse tovariše in tovarišice, naj vsak za sebe točno prekontrolira, ali je datum, ki ga navajamo za njegovo napredovanje v skupini pravilen. Eventualne napake naj prizadeti javijo potom sreskega društva sekciji, ki jih bo upoštevala in izvedla korekturo.

Pete skupine, ki je sicer sestavni del celotne liste, nismo objavili iz razloga, ker je to končna skupina, ki jo lahko doseže učiteljstvo. Iz te skupine ni več napredovanja v višjo skupino, marveč se prizadetim priznavajo zgolj še periodični poviški, kar se vrši avtomatično. Ravno tako še nismo objavili pripravniške skupine. Vzrok temu je, ker še ni do kraja urejena.

V vseh skupinah, v VI., VII., VIII. in IX. so na prvem mestu oni, ki so bili s temi skupinami že prevedeni po odločbah novega uradniškega zakona dne 1. aprila 1931. iz odgovarjajoče skupine bivše II. kategorije po uradniškem zakonu iz leta 1923. Seznam teh 1. aprila 1931. v odgovarjajočo skupino prevedenih učiteljev je urejen zgolj alfabetično. Bližje razporeditve po rangu z ozirom na daljše trajanje navedenih učiteljev v tej skupini, sekcija ni mogla izvršiti, ker ji manjkajo za to potrebni drugi podatki, za kar bi morala imeti vpogled v uslužbenske liste. V prvi vrsti bi prišli tukaj v poštev točni datumi, kdaj je kdo od navedenih napredoval v bivšo II./1., II./2., II./3. itd. skupino, pri onih v bivši II./1. skupini t. j. v sedanji VI. skupini pa bi bilo treba točno navesti še število službenih let in pa starost, ker bi mogli le na osnovi tako detajliranih podatkov sestaviti točno razporeditev po datumih napredovanja in v VI. skupini poleg tega izvršiti razporeditev z ozirom na prvenstveno pravico do napredovanja v V. skupino.

Učiteljem, prevedenim 1. aprila 1931. v poedine skupine, sledijo drugi učitelji. Urejeni so po datumih, ki kažejo, kdaj je kdo v to skupino napredoval. Skupina imen, ki je pod vsakim datumom, je urejena alfabetično. Za alfabetično ureditev smo se odločili spričo pomanjkanja drugih podatkov po § 102. u. z., t. j. prvenstveno podatkov o dolgosti službe vobče in o starosti. Z upoštevanjem tega bi nastale ponekod majhne diference.

Kljub tem nedostatkom, ki se jih tudi pri najboljši volji nismo mogli izogniti, kaže naša lista v celoti pravi pregled o rangih učiteljstva dravske banovine.

Pri napredovanjih, izvršenih od leta 1936. dalje v oklepaju stoječe številke kažejo, za koliko je kdo v rangu preskočil drugih. Imena teh učiteljev so poleg tega navedena tudi v skupini, iz katerega so napredovali, in sicer pod navedbo datuma in leta, v katerem so prišli v dotično, t. j. v prejšnjo skupino. Imena so tu tiskana kurzivno in je v oklepaju naveden datum napredovanja v višjo skupino.

Uverjeni smo, da smo z objavo rangne liste ustregli. To pa ni bil naš edini namen. Objava služi tudi drugim ciljem. Eden od važnih je brez dvoma tudi ta, da potom članstva kontroliramo točnost našega dela. Zato je ravno potrebno, da se nam eventualne napake sporočijo.

Naše gospodarske ustanove

Vsi dobro organizirani stanovi se zavedajo, da imajo njihove organizacije šele tedaj pravi pomen, če imajo dobro materialno podlago. Prav in potrebno je, da se organizacije bavijo z idejnimi in stanovskimi vprašanji. Brez potrebnega vsakdanjega kruha bo omagal prej ali slej tudi največji idealist. Kadar pride v hišo težka nesreča ali nujna denarna potreba, mi dobro de vsaka prijazna in tolažilna beseda, a ne olajša mi nesreče in ne odpravi dejanske denarne potrebe.

Pomagati mi more le materija — denar!

Poglejmo le našega **delavca.** Če oboli — on ali družinski član — ima več tednov **brezplačno in strokovno zdravljenje**, po nezgodi dobi **odpravnino ali rento**, kot brezposeln dobiva **denarno podporo.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev z mnogimi ekspoziturami, delavske borze, delavske kuhinje, delavska zbornica, ga ščitijo in podpirajo v težkih časih.

Gospodarsko so prav dobro organizirani **grafični nastavljenci.** Nekaj stotin teh iz dravske banovine si je zgradilo krasno palačo v Ljubljani. Naravnost vzorno imajo urejene podpore za bolezen in brezposelnost. Vsi ti žrtvujejo za svoje organizacije do deset in še več procentov svojih mesečnih prejemkov. Nam se zdi to mnogo, ne pomislimo pa, da vsi ti lahko brezskrbno gledajo v bodočnost, ker so preskrbljeni za dobre kot za slabe čase.

Mi učitelji imamo nekaj prav dobrih gospodarskih in socialnih ustanov, žal, da ne skrbimo s tako ljubeznijo in požrtvovalnostjo za nje kot razni drugi stanovi za svoje organizacije. Naši prispevki tem ustanovam so veliko premajhni in preskromni, da bi si z njimi zagotovili potrebne in izdatne podpore. Ali smo učitelji res tako nesocialni, nezavedni, da si nočemo pomagati sami in ne izboljšati težkih življenjskih razmer? Ali so naše gmotne prilike take, da ne rabimo teh ustanov in njih dobrin?

V poročilu tajnika JUU za dravsko sekcijo za leto 1936. čitam, da je vodstvo organizacije razposlalo vsem učiteljskim društvom **formularje,** s katerimi naj bi poročali **o zadolžitvah vsega učiteljstva v srezu.** Odgovorilo je 24 društev, manjka jih 10. Na teritoriju 24 učit. društev znašajo dolgovi učiteljstva din 7,000.942,50. Poročila učiteljskih društev niso bila popolnoma izčrpna Računajmo za prenizke in izpadle navedbe v poročilih, za 10 izostalih društev in za neorganizirance še din 3,000.000,— dolgov, dobimo **znešek din 10,000.000,—.** To je visok znesek! Pri 4000 učiteljih(-icah) pride **povprečno na vsakega din 2500,—,** to je enomesečna plača najvišje skupine.

V naslednjih izvajanjih bom navedel naše gospodarske in socialne ustanove, ki skušajo omiliti in zboljšati težavni življenjski položaj učiteljstvu naše banovine.

I. Naše največje gospodarsko podjetje je **Učiteljska tiskarna v Ljubljani.** Ta zaposluje trenutno 91 uslužbencev, vzdržuje tiskarno, knjigoveznico, knjigarno v Ljubljani, podružnico v Mariboru, izdelovalnico papirja Jasnit in kopirnico. UT zalaga šolske knjige in zvezke, tiskovine, mladinske spise, Kroniko slov. mest, tiska vse časopise in revije za JUU sekcijo za dravsko banovino, knjige Plan. matice, Groharjeve založbe, »Sadjarja in vrtnarja« in še več drugih mesečnikov.

Sedanji upravni svet in nadzorstvo se trudita, da bi s tega podjetja čimpreje odvalila **težka bremena, ki so dedščina prejšnjih časov in uprav.** Stanje se boljša. Z novimi dogovori so se znižale obresti, z rednimi odplačili dobiva podjetje zaupanje. **Deleži rastejo!** Delež din 260,— moreš poravnati v več obrokih. V zadnjih časih dobiva UT mnogo novih članov, iz nekaterih učiteljskih društev